

BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
BANKING AGENCY OF FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

I N F O R M A C I J A
O BANKARSKOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
31. 03. 2002.

Sarajevo, maj/svibanj 2002.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 31. marta 2002. godine) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site kontrola).

I. UVOD **1**

II. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH **2**

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA		
1.1. Dozvole za osnivanje banaka		2
1.2. Struktura vlasništva	2	
1.3. Kadrovi	4	
2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA		
2.1. Bilans stanja		6
2.1.1. Pasiva (Obaveze i kapital)	9	
2.1.2. Aktiva i kvalitet aktive		12
2.1.3. Kapital – snaga i adekvatnost		16
2.2. Profitabilnost		18

III. ZAKLJUČAK **19**

PRILOZI

I. UVOD

Bankarski sektor u Federaciji Bosne i Hercegovine ostvario je pozitivne pomake i u prvom kvartalu 2002. godine. Pokazatelji o poslovanju i finansijskim rezultatima upućuju na zaključak da je došlo do stabilizacije, odnosno održavanja uzlaznih trendova u sistemu. Vjerovatno da indeksi rasta u 2002. godini neće biti toliko upečatljivi kao u prethodnoj godini, ali treba imati u vidu da se računaju u odnosu na osnovu koja je lani izuzetno povećana pa bi za sticanje kompletne i realne slike stanja trebalo razmatrati i apsolutne i relativne pokazatelje rasta.

Prema bilansima koje su dostavile banke, posljednjeg dana marta 2002. godine aktiva u bankarskom sistemu Federacije BiH iznosila je 3,9 milijardi KM što je povećanje od 115 miliona ili 3 odsto u odnosu na kraj prošle godine. Poređenje pokazatelja sa kraja prvog tromjesečja 2001. i 2002. godine: aktiva je povećana za blizu 1,3 milijarde KM ili 49 odsto.

Posmatrano po bankama pojedinačno, učešće 11 najvećih banaka u ukupnoj aktivni iznosi 3,1 milijardu KM ili 80 odsto.

U strukturi aktive, došlo je do smanjenja novčanih sredstava za 113 miliona KM ili 6 odsto uz istovremeno povećanje kreditnih plasmana za 233 miliona ili za 14 odsto. Pri tome, nastavljen je trend rasta kredita stanovništvu. Tokom prvog kvartala plasmani fizičkim licima povećani su za 104 miliona KM ili za 17 odsto u odnosu na kraj prošle godine.

Pasiva u bankama je po strukturi identična stanju sa kraja prošle godine. Najveći dio obaveza (77,4%) odnosi se na depozite koji su tokom prva tri mjeseca ove godine porasli za 109 miliona ili za 3 odsto. Nastavljena je i tendencija rasta dugoročnih depozita. Krajem marta oni u ukupnoj depozitnoj masi učestvuju sa 16,8 odsto što je za 2,1 odsto više nego na isteku prošle godine.

Štednja stanovništva, nakon prošlogodišnjeg izuzetno velikog rasta, tokom prva tri mjeseca ove godine povećana je za približno jedan odsto ili za 12 miliona KM. Iznos štednih uloga u bankama sada iznosi 1.326 miliona KM.

Ukupni kapital u bankama povećan je za pet odsto ili za 29,7 miliona KM. Stopa kapitaliziranosti banaka sada iznosi 16,5 odsto što je poboljšanje u odnosu na kraj prošle godine kada je bila 15 odsto.

Koeficijent adekvatnosti kapitala, međutim, bilježi i stalni pad tokom posljednje tri godine pa i u prvom kvartalu ove godine. Na nivou sektora iznosi 21,6 odsto što je za dva odsto lošije nego na kraju 2001. godine. Evidentno je da je rast rizične aktive brži i od rasta kapitala, odnosno da jačanje kapitalne osnove banaka i dalje ostaje jedan od glavnih zadataka u narednom periodu.

Positivan finansijski rezultat na kraju tromjesečja iskazale su 24 banke u iznosu od 17,7 miliona KM. Gubitak od 1,7 miliona imalo je osam banaka.

II. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

Dozvole za obavljanje bankarskih poslova, koje izdaje FBA, sa 31. 03. 2002. godine imale su 33 banke u Federaciji BiH. Sve su obavljale bankarsku djelatnost i imale obavezu da izvještavaju FBA koja je, u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, vršila kontrole izvještaja (off site kontrole) kao i kontrole na licu mjesta (on site).

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Dozvole za osnivanje i rad banaka, saglasnosti i odobrenja

U prvom kvartalu 2002. godine FBA nije ukinula nijednu bankarsku dozvolu a nije podnesen nijedan novi zahtjev za izdavanje dozvole za rad. U toku su bile aktivnosti za statusnu promjenu pripajanja Depozitne banke d.d. Sarajevo Vakufskoj banci d.d. Sarajevo, kao i Šeh-in banke d.d. Zenica ABS banci d.d. Sarajevo.

Privremenu upravu na dan 31. 03. 2002. godine imalo je pet banaka:

- Gospodarska banka dd Mostar,
- Mostarska gospodarska banka dd Mostar,
- Hercegovačka banka dd Mostar,
- UNA banka dd Bihac
- Šeh-in banka dd Zenica.

Izuzev Hercegovačke banke dd Mostar, u kojoj je privremena uprava uvedena odlukom Visokog predstavnika za BiH, u ostalim je razlog uvođenja privremene uprave bilo neispunjavanje zakonom propisanih uslova poslovanja.

Banke su se tokom prvog kvartala 2002. godine uglavnom pridržavale zakonskih i propisa koje je donijela FBA za izdavanje saglasnosti, odobrenja ili dozvola koje se odnose na statusne ili statutarne promjene, imenovanje generalnog direktora, otvaranje novih poslovnih jedinica, ulaganja u druga pravna lica, emisije i otkup dionica, obavljanje unutrašnjeg platnog prometa...

Dozvolu za obavljanje unutrašnjeg platnog prometa 31. 03. 2002. godine imala je 31 banka, od kojih dvije za unutarbankarske transakcije, a 29 za međubankarske transakcije. U odnosu na 31. 12. 2001. godine dozvolu za međubankarske transakcije dobila je Bosna Bank International d.d. Sarajevo. Apliciranje za dobijanje dozvole za obavljanje unutrašnjeg platnog prometa je otvoren proces.

1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama¹ sa 31. 03. 2002. godine ocjenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu   27 banaka   (82%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu   6 banaka   (18%)

¹ Kriterij podjele banaka po vrsti vlasništva je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

Poseban problem u pogledu definisanja strukture vlasništva banaka u proteklom periodu bio je vezan za promjenu same strukture vlasništva nad bankama u korist privatnog vlasništva, te utvrđivanje statusa postojeće strukture vlasništva, posebno u “starim društvenim/državnim bankama”.

Na osnovu dobijenih dokumenata i prethodnih i/ili intervencija u međuvremenu, kao i na osnovu registracija kod nadležnih sudova svih promjena u kapitalu i dioničarima banaka, došlo se do globalne strukture vlasništva na kapitalu banaka u FBiH sa stanjem 31. 03. 2002. godine.

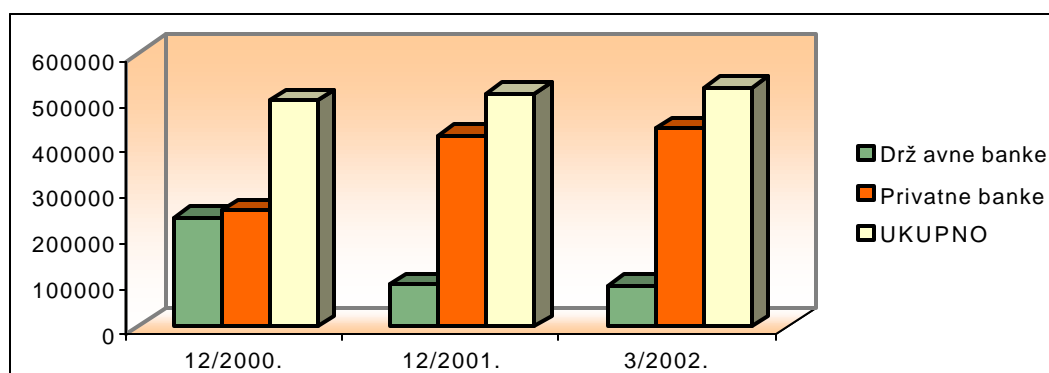
Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala².

Tabela 1 : *Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu*

-u mil.KM-

BANKE	31.12.2000.		31.12.2001.		31.03.2002.		INDEKS	
	1	2	3	4	5	6	3/2	4/3
Državne banke	240.139	48%	91.905	18%	89.658	17%	38	97
Privatne banke	255.135	52%	418.708	82%	435.817	83%	164	104
UKUPNO	495.275	100%	510.613	100%	525.475	100%	103	103

Grafikon 1: *Pregled strukture vlasništva (ukupan kapital)*

Detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala³ banaka u Federaciji BiH dobije se analizom učešća državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka.

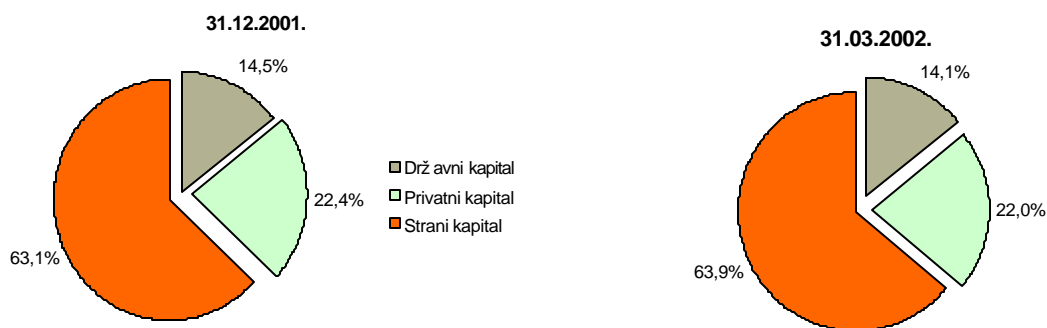
Tabela 2 : *Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala*

- u 000 KM -

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2000.		31.12.2001.		31.03.2002.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	5/3	7/5
1	3	4	5	6	7	8	9	10
Državni kapital	220.847	42,9	66.742	14,5	65.862	14,1	30	99
Privatni kapital (rezidenti)	159.325	30,9	103.117	22,4	102.580	22,0	7265	99
Strani kapital (nerezidenti)	135.201	26,2	289.947	63,1	298.681	63,9	215	103
UKUPNO	515.373	100,0	459.806	100,0	467.123	100,0	89	102

² Podatak iz bilansa stanja po shemi FBA.

³ Vlasništvo na dioničkim kapitalom (bez kapitala koji se odnosi na stambeni fond), prema podacima dobijenim od banaka.

Grafikon 2: Pregled strukture vlasništva (dionički kapital)

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala najizrazitije pokazuje promjene i trendove u bankarskom sistemu FBiH, i to u dva segmenta: privatizacija postojećeg državnog kapitala u većinskim privatnim bankama i dalji priliv stranog kapitala (najvećim dijelom stranih banaka).

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu banaka sa 31. 03. 2002. godine niži je za 0,3% u odnosu na 31. 12. 2001. godine, a što je rezultat porasta i u apsolutnom iznosu i procentualno učešća stranog kapitala, te smanjenja kapitala u Una banci d.d. BiH odlukom Privremenog upravnika. U strukturi dioničkog kapitala sa 31. 03. 2002. godine udio preostalog državnog kapitala u privatnim bankama je svega 2% ili 6,6 miliona KM.

Najveće izmjene u vlasničkoj strukturi u prvom kvartalu 2002. godini odnose se na učešće kapitala privatnog (domaćeg) sektora i stranog kapitala.

U odnosu na 31. 12. 2001. godine učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom kapitalu bankarskog sektora smanjeno je sa 22,4% na 22,0%, dok je istovremeno povećano učešće stranog kapitala sa 63,1% na 63,9%. Ove promjene se odnose na većinski privatne banke, a rezultirale su po dva osnova : s jedne strane ulazak stranog kapitala putem kupovine dionica (promet dionicama) od postojećih vlasnika (rezidenata-pravnih i fizičkih osoba), a s druge strane dokapitalizacija jedne banke u stranom vlasništvu.

Reformski pomaci i stabilizacija stanja u bankarskom sistemu doveli su do većeg priliva stranog kapitala i to prvenstveno stranih banaka. Pozitivan trend povećanja učešća stranog kapitala u bankama u Federaciji vjerovatno će biti nastavljen i u narednom periodu.

1. 3. Kadrovi

U bankama FBiH na dan 31. 03. 2002. godine bilo je zaposleno ukupno 4.765 radnika, od čega u bankama sa većinskim državnim kapitalom 12%, a u privatnim bankama 88% od ukupnog broja zaposlenih.

Tabela 3: Zaposleni u bankama FBiH

BANKA	BROJ ZAPOSLENIH			INDEKS	
	31.12.2000.	31.12.2001.	31.03.2002.	3:2	4:3
1	2	3	4	5	6
Državne banke	1.253	554	553	44	100
Privatne banke	3.036	4.056	4.212	134	103
UKUPNO	4.289	4.610	4.765	107	103
Broj banaka	37	32	32		

U odnosu na 31. 12. 2001. godine broj zaposlenih je povećan za 3% ili 155 radnika i to u privatnim bankama.

Tabela 4 : Kvalifikaciona struktura zaposlenih

STEPEN STRUÈNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH			INDEKS	
	31.12.2000.	31.12.2001.	31.03.2002.	3:2	4:3
1	2	3	4	5	6
Visoka struèna sprema	1.334	1.434	1.504	107	104
Viša struèna sprema	405	467	476	115	101
Srednja struèna sprema	2.331	2.483	2.542	107	102
Ostali	219	226	243	103	107
U KU P N O	4.289	4.610	4.765	107	103

Jedan od pokazatelja uspješnosti bankarskog sistema, te pojedinaène banke, jeste omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veæi omjer je pokazatelj bolje uspješnosti u poslovanju i banke i sistema u cjelini.

Tabela 5 : Aktiva po zaposlenom

BANKE	31.12.2000.			31.12.2001.			31.03.2002.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Drž avne	1.253	772.559	616	554	379.195	684	553	359.612	650
Privatne	3.036	1.766.760	582	4.056	3.394.959	837	4.212	3.529.377	838
UKUPNO	4.289	2.539.319	592	4.610	3.774.154	819	4.765	3.888.989	816

Na kraju prvog kvartala 2002. godine na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazilo 816 hiljada KM aktive, što je gotovo isto kao na kraju 2001. godine. Kod drž avnih banaka ovaj pokazatelj je lošiji od istog za privatne banke, odnosno bankarski sektor.

Analitièki pokazatelji za pojedinaène banke kreæu se u rasponu od 83 hiljade KM do 2.052 hiljade KM aktive po zaposlenom. Kod deset banaka aktiva po zaposlenom manja je od 350 hiljada KM što ukazuje na prevelik broj zaposlenih u odnosu na visinu aktive, a ima za posljedicu visoke operativne troškove što se negativno odraž ava na profitabilnost ovih banaka. S druge strane, kod osam banaka aktiva po zaposlenom iznosila je preko jedan milion KM, a samo kod jedne banke ovaj pokazatelj bio je veæi od dva miliona KM.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji èine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

1. informacije o bilansu stanja za sve banke (po shemi MMF-a i po shemi FBA) koji se dostavlja mjeseèno, sa dodatnim prilogima tromjeseèno uz bilans stanja po shemi FBA koji sadrže detaljnije informacije o novèanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama,
2. informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izlož enost deviznom riziku, a na osnovi propisanih izvještaja od strane FBA (tromjeseèno),

3. informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaje o novèanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjeseèno.

Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka èine i informacije dobijene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praæenja i analize poslovanja banaka u Federaciji, zatim izvještaji o reviziji poslovanja uraðeni od strane neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinaène banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o poèetnom bilansu stanja banaka, banke sa veæinskim dr̄ avnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi “punog” bilansa stanja rašèlanjenog na : pasivni , neutralni i aktivni podbilans. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku æe se analiza bankarskog sistema temeljiti na pokazateljima iz aktivnog podbilansa banaka sa veæinskim dr̄ avnim kapitalom⁴.

2.1. Bilans stanja

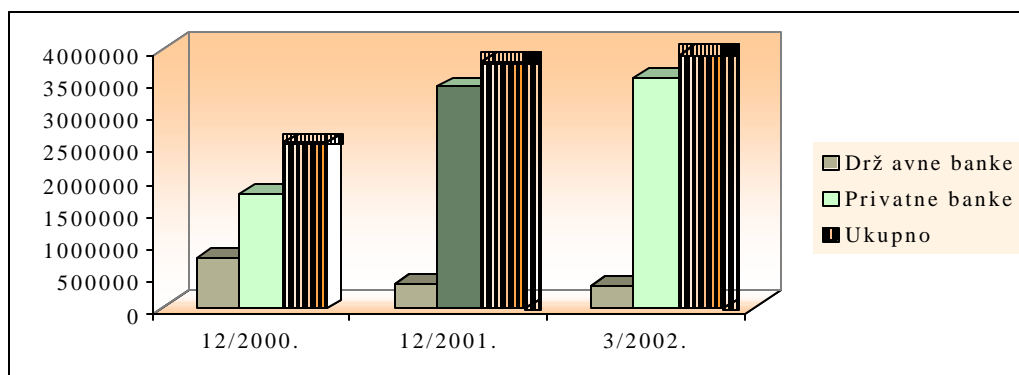
Ukupna bilansna suma banaka u Federaciji BiH, prema dostavljenim bilansima stanja na dan 31. 03. 2002. godine, iznosila je 3,9 milijardi KM, što je za 3% ili 115 miliona KM više u odnosu na stanje 31. 12. 2001. godine.

Tabela 6 : *Bilans stanja*

O P I S	IZNOS (u 000 KM)			INDEKS	
	31.12.2000.	31.12.2001.	31.03.2002.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
A K T I V A (IMOVINA):					
Novèana sredstva	1.025.813	1.783.234	1.670.221	174	94
Vrijednosni papiri	3.912	47.192	47.164	1.206	100
Plasmani drugim bankama	20.311	25.355	6.367	125	25
Kredit - neto	1.142.651	1.575.318	1.798.459	138	114
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	283.436	273.980	272.726	97	100
Ostala aktiva	63.195	69.075	94.052	109	136
UKUPNA AKTIVA	2.539.318	3.774.154	3.888.989	149	103
P A S I V A :					
OBAVEZE					
Depoziti	1.763.000	2.900.614	3.009.818	165	104
Uzete pozajmice od drugih banaka	6.761	5.550	3.050	82	55
Obaveze po uzetim kreditima	188.448	253.044	252.847	134	100
Ostale obaveze	85.835	104.333	97.799	122	94
KAPITAL					
Kapital	495.275	510.613	525.475	103	103
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	2.539.318	3.774.154	3.888.989	149	103

⁴ Neke od dr̄ avnih banaka u “punom bilansu” iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje æe po izvršenju programa privatizacije preuzeti dr̄ ava.

Grafikon 3 : Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi

Navedeni rast odnosi se isključivo na sektor privatnih banaka kod kojih je aktiva povećana za 4% ili 134 miliona KM, dok državne banke kao sektor na kraju prvog kvartala 2002. godine imaju aktivu manju za 5% ili 20 miliona KM.

Trend rasta bilansne sume banaka na nivou sistema nastavljen je i u prvom kvartalu 2002. godine. Međutim, analizirajući podatke za pojedinačne banke, može se zaključiti da je kod većine banaka (20 banaka) aktiva manja u odnosu na prethodnu 2001. godinu (za jedan do šest odsto), dok su četiri banke imale stopu rasta aktive preko 10%.

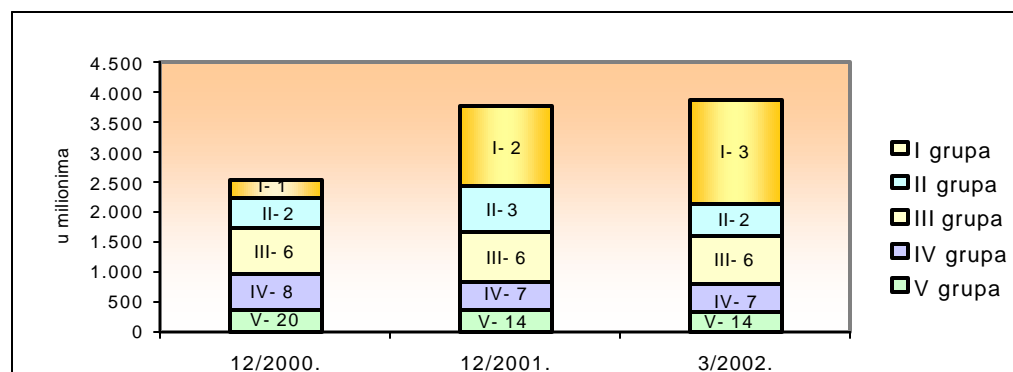
Ako se bankarski sistem analizira s aspekta veličine aktive i određenih grupa u okviru toga, može se zaključiti da je i dalje prisutan trend rasta banaka iz grupe najvećih banaka (aktiva preko 300 miliona KM). S druge strane, kod 21 banke iz posljednje dvije grupe (aktiva manja od 100 miliona KM) u tri mjeseca 2002. godine aktiva je smanjena i u apsolutnom iznosu i relativno kroz učešće u ukupnoj aktivni bankarskog sistema.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka⁵ u ukupnoj aktivni kroz periode (iznosi su u milionima KM) :

Tabela 7: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz periode

IZNOS AKTIVE	31.12.2000.			31.12.2001.			31.03.2002.		
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
Preko 300	309	12,2	1	1.315	34,9	2	1.730	44,5	3
200 do 300	484	19,1	2	778	20,6	3	556	14,3	2
100 do 200	788	31,0	6	854	22,6	6	819	21,1	6
50 do 100	576	22,7	8	461	12,2	7	448	11,5	7
Ispod 50	382	15,0	20	366	9,7	14	336	8,6	14
UKUPNO	2.539	100,0	37	3.774	100,0	32	3.889	100,0	32

⁵ Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

Grafikon 4 : Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode

Učešće 11 najvećih banaka u ukupnoj aktivi banaka sa 31. 03. 2002. godine iznosi 80% ili 3.105 miliona KM. Istovremeno, najbrojnija grupa od 14 banaka sa aktivom manjom od 50 miliona KM ima učešće od svega 9%.

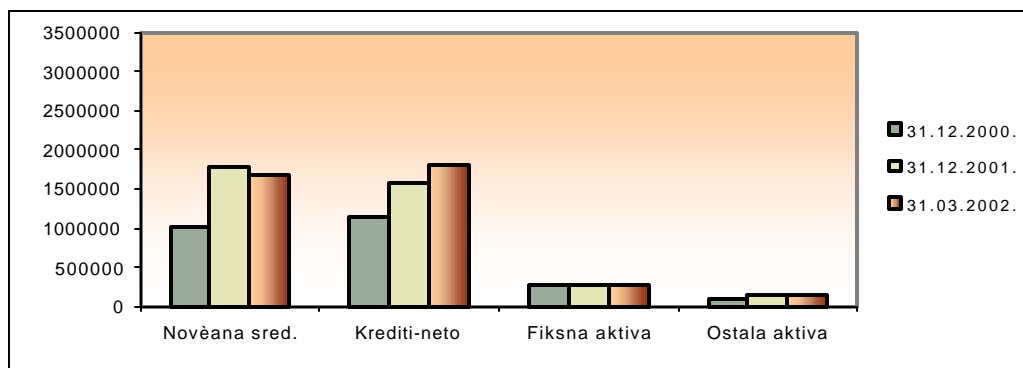
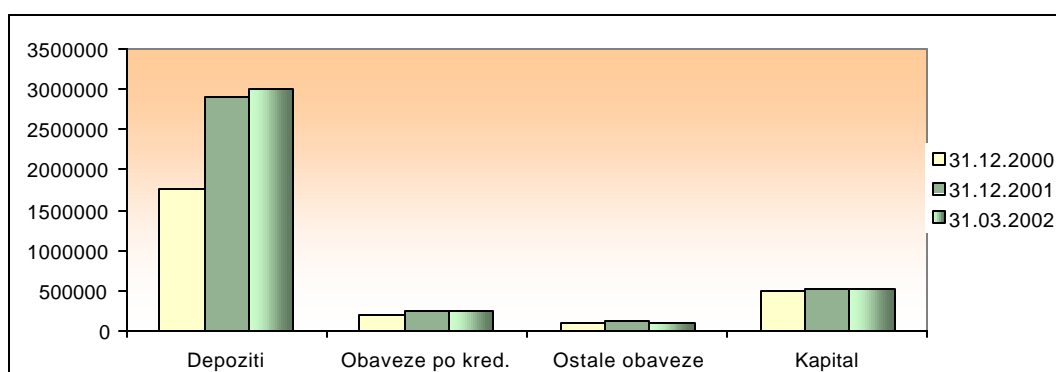
Rast bilansne sume je najvećim dijelom rezultat porasta depozitnog potencijala (za 4% ili 109 miliona KM) i kapitala (za 3% ili 15 miliona KM).

S druge strane, u aktivi (imovini) banaka novčana sredstava su smanjena za 6% ili 113 miliona KM jer su u prvom kvartalu 2002. godine banke nastavile sa novim kreditnim plasmanima tako da su bruto-krediti povećani za 14% ili 233 miliona KM.

U sljedećoj tabeli i grafikonima dat je uporedni pregled najznačajnijih bilansnih pozicija aktive i pasive bilansa banaka :

Tabela 8 : Struktura bilansa banaka

O P I S	- u % -		
	31.12.2000.	31.12.2001.	31.03.2002.
A K T I V A (I M O V I N A) :			
Novčana sredstva	40,4	47,3	42,9
Vrijednosni papiri	0,2	1,3	1,2
Plasmani drugim bankama	0,8	0,7	0,2
Kreditni - neto	45,0	41,7	46,2
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	11,2	7,2	7,0
Ostala aktiva	2,4	1,8	2,5
UKUPNO AKTIVA	100,0	100,0	100,0
P A S I V A :			
O B A V E Z E			
Depoziti	69,4	76,8	77,4
Uzete pozajmice od drugih banaka	0,3	0,2	0,1
Obaveze po uzetim kreditima	7,4	6,7	6,5
Ostale obaveze	3,4	2,8	2,5
K A P I T A L			
Kapital	19,5	13,5	13,5
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	100,0	100,0	100,0

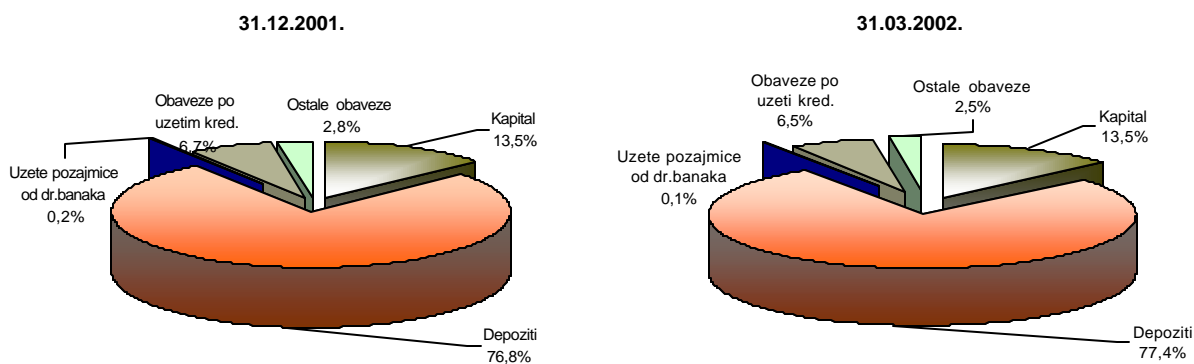
Grafikon 5 : *Struktura aktive bilansa banaka***Grafikon 6 :** *Struktura pasive bilansa banaka*

U strukturi bilansa banaka u odnosu na 31. 12. 2001. godine nije bilo značajnijih promjena na strani pasive, dok je u aktivi smanjeno učešće novčanih sredstava za 4% a za isti procenat povećano učešće neto kredita.

Banke u Federaciji BIH imale su na dan 31. 03. 2002. godine na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu deponovano 67% ili 1,1 milijardu KM od ukupnih novčanih sredstava, na rezervnom računu kod Centralne banke BIH 20% ili 335 miliona KM, a u trezorima banaka nalazilo se 13% ili 214 miliona KM.

2. 1. 1. Pasiva (obaveze i kapital)

Struktura obaveza i kapitala u bilansu stanja banaka sa 31. 03. 2002. godine može se sagledati iz sljedećeg grafikona:

Grafikon 7 : *Struktura pasive banaka*

U odnosu na 31. 12. 2001. godine u strukturi pasive nije došlo do značajnijih izmjena tako da i dalje najveće učešće od 77,4% imaju depoziti.

U 2002. godini depoziti su povećani za 3% ili 109 miliona KM. Navedeni rast depozita odnosi se isključivo na sektor privatnih banaka, dok su kod državnih banaka depoziti smanjeni za 8% ili 19 miliona KM.

Kod privatnih banaka učešće depozita u pasivi iznosi i 79%, a kod državnih 65%.

Pokazatelji visine depozita za pojedinačne banke ukazuju na trend koncentracije depozita u pet banaka koje istovremeno imaju i najveću aktivu, odnosno 66% ukupnih depozita ili 1.994 miliona KM je deponirano u ovim bankama. Takođe pokazatelj koncentracije depozita je i podatak da se 81% od ukupnih depozita nalazi u devet banaka.

Iako rođna struktura depozita nije zadovoljavajuća jer je 59% depozita po viđenju, odnosno učešće kratkoročnih depozita u ukupnim depozitima iznosi 83%, u prva tri mjeseca 2002. godine nastavljen je lagani trend poboljšanja, što se može sagledati u sljedećoj tabeli :

Tabela 9 : *Rođna struktura depozita*

DEPOZITI	31.12.2001.		31.03.2002.	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %
Štednja i dep. po viđenju	1.779.672	61,4	1.774.024	58,9
Do 3 mjeseca	413.465	14,2	368.494	12,2
Do 1 godine	280.244	9,7	362.680	12,1
1. Ukupno kratkoročni	2.473.381	85,3	2.505.198	83,2
Do 3 godine	242.924	8,4	266.964	8,9
Preko 3 godine	184.309	6,3	237.656	7,9
2. Ukupno dugoročni	427.233	14,7	504.620	16,8
UKUPNO (1 + 2)	2.900.614	100,0	3.009.818	100,0

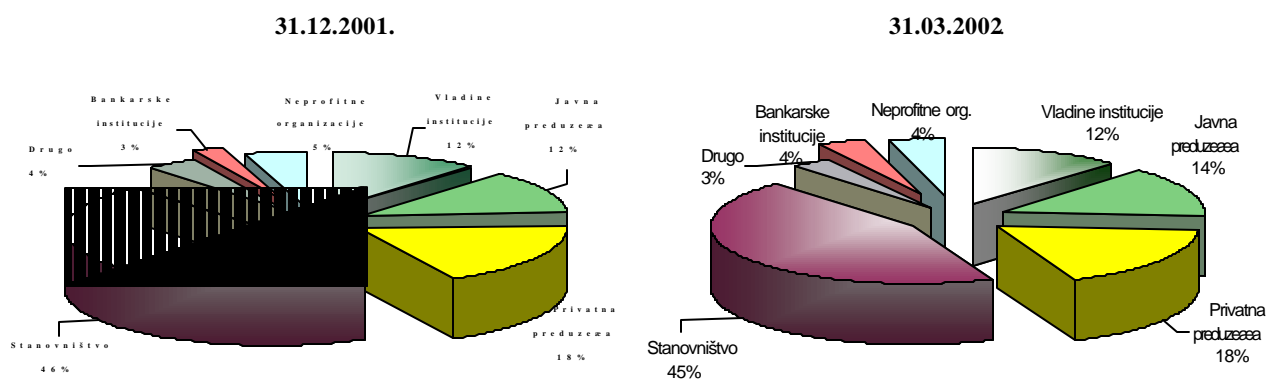
Rođna struktura depozita kao primarnog izvora plasmana je od izuzetne važnosti za banke i to s aspekta likvidnosti, a posebno i zbog činjenice da najveće banke imaju porast kredita datih sektoru stanovništva i to najvećim dijelom dugoročnih. Zato banke moraju posvetiti punu pažnju riziku likvidnosti, razvijajući takvu strategiju obima i strukture plasmana koja će u svakom trenutku obezbijediti da banka izvršava svoje dopjele obaveze, odnosno da bude likvidna. Svako narušavanje rođne usklađenosti predstavlja u osnovi opasnost za buduću poziciju likvidnosti, a što na kraju može ugroziti i cjelokupno finansijsko stanje banke i dovesti u pitanje njeno dalje poslovanje.

Tabela 10 : *Sektorska struktura depozita⁶*

- u 000 KM -

SEKTORI	31.12.2001.		31.03.2002.	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %
Vladine institucije	339.364	11,7	356.574	11,9
Javna preduzeća	359.390	12,4	414.398	13,8
Privatna preduzeća i društva	536.324	18,5	535.645	17,8
Neprofitne organizacije	132.453	4,6	133.725	4,4
Bankarske institucije	77.272	2,7	114.355	3,8
Građani	1.334.337	46,0	1.351.323	44,9
Ostalo	121.474	4,1	103.798	2,4
UKUPNO	2.900.614	100,0	3.009.818	100,0

⁶ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

Grafikon 8 : Sektorska struktura depozita

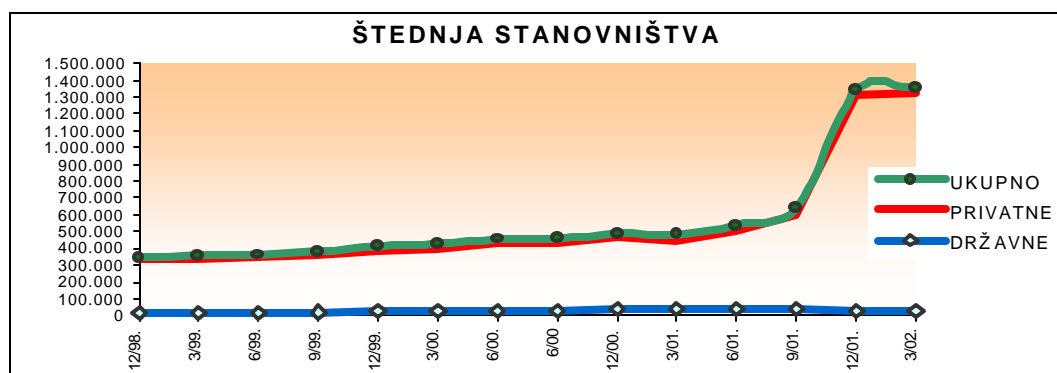
Sektorska struktura depozita ostala je gotovo nepromjenjena u odnosu na kraj 2001. godine.

Nakon ogromnog rasta štednih depozita stanovništva krajem 2001. godine, u prvom kvartalu 2002. godine, kao i što se očekivalo, nije bilo smanjenja štednje, odnosno na novou bankarskog sistema došlo je do daljeg povećanja štednje za 1% ili cca 12 miliona KM.

Kao i u ostalim segmentima, treba istaći postojanje jake koncentracije štednje u nekoliko banaka, jer se 56% ukupne štednje nalazi u tri najveće banke u Federaciji, odnosno 85% ukupne štednje je u 8 privatnih banaka.

Tabela 11 : Nova štednja stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 KM)			INDEX	
	31.12.2000.	31.12.2001.	31.03.2002.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Drž avne	34.841	28.787	24.204	83	84
Privatne	427.166	1.285.803	1.302.531	301	101
UKUPNO	462.007	1.314.590	1.326.735	285	101

Grafikon 9 : Nova štednja stanovništva po periodima

2.1.2. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka (Odluka) i dopunama i izmjenama Odluke utvrđeni su kriteriji za procjenu rizičnosti poslovanja banaka ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervacija za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Ukupna aktiva⁷ bilansa banaka u FBiH na dan 31. 03. 2002. godine iznosila je 4.086 miliona KM, što je za 3% ili 134 miliona KM više nego na kraju 2001. godine, dok su vanbilansne rizične stavke iznosile 564 miliona KM i povećane za 14% ili 69 miliona KM.

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)⁸ iznosila je 4,6 milijardi KM i za 5% je veća u odnosu na 2001. godinu.

Tabela 12 : Aktiva, vanbilansne stavke i potencijalni kreditni gubici iz aktivnog bilansa

O P I S	IZNOS (u 000 KM)					INDEX		
	31.12.2000.	Strukt. %	31.12.2001.	Strukt. %	31.03.2002.	Strukt. %	4:2	6:4
1.	2.	3.	4.	5.	6	7	8	9
Kreditni	1.128.493	41,4	1.526.936	38,6	1.713.208	41,9	135	112
Kamate	17.644	0,6	18.279	0,5	23.206	0,6	104	127
Dospjela potraživanja	168.567	6,2	192.029	4,9	237.794	5,8	114	124
Potraživanja po plaćenim garancijama	10.913	0,4	8.274	0,2	9.449	0,2	76	114
Ostali plasmani	29.151	1,1	28.183	0,7	27.334	0,7	97	97
Ostala aktiva	1.372.554	50,3	2.178.298	55,1	2.074.535	50,8	159	95
UKUPNA AKTIVA	2.727.322	100,0	3.951.999	100,0	4.085.586	100,0	145	103
VANBILANS	435.095		495.029		563.897		106	114
AKTIVA S VANBILANSOM	3.162.417		4.447.028		4.649.483		141	105
Opći kreditni rizik i potencijalni kreditni gubici	212.669		201.414		219.784		95	109
Već formirane opće i posebne rezerve za kreditne gubitke	201.198		197.651		216.664		98	110

Najznačajnije promjene koje su se dogodile u prvom kvartalu 2002. godine u aktivi banaka jest značajni rast kreditnih plasmana⁹, koji su povećani za 14% ili 233 miliona KM, dok su istovremeno novčana sredstva smanjena za 6% ili 113 miliona KM. To za banke znači povećanje izloženosti kreditnom riziku, ali treba istaći da je nastavljen trend povećanja plasmana sektoru stanovništva (u posmatranom periodu povećani su za 17% ili 104 miliona KM), što je s aspekta rizika dobro jer se u praksi pokazalo da je ovaj dio kreditnog portfolija kod banaka najmanje rizičan.

U strukturi aktive najveće učešće od 50,8% ima i dalje "ostala aktiva" (novčana sredstva, fiksna aktiva i ostale stavke koje su po iznosima relativno beznačajne), iako je u odnosu na kraj 2001. godine smanjeno za 4,3% ili 104 miliona KM, a kao rezultat naprijed navedenih promjena.

Navedeni trend, odnosno povećanje kreditiranja stanovništva dovelo je i do promjene učešća u sektorskoj strukturi kredita u odnosu na kraj 2001. godine.

⁷ Aktiva prije umanjenja za rezerve za kreditne gubitke (bruto-aktiva) - podaci iz Izvještaja o klasifikaciji aktive bilansa i vanbilansnih stavki.

⁸ Aktiva definisana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka.

⁹ Krediti sa dospjelim potraživanjima, potraživanjima po plaćenim garancijama i ostalim plasmanima.

Tabela 13 : Sektorska struktura kredita

SEKTORI	31.12.2000.		31.12.2001.		31.03.2002.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	20.428	1,5	26.033	1,5	35.194	1,8	127	135
Javna preduzeća	285.448	21,8	248.502	14,4	252.253	12,9	87	102
Privatna preduzeća i društ.	568.773	43,5	770.680	44,6	885.686	45,2	135	115
Neprofitne organizacije	4.995	0,4	6.370	0,4	4.098	0,2	128	64
Bankarske institucije	62.592	4,8	42.480	2,5	41.431	2,1	68	98
Građani	362.370	27,7	624.365	36,2	732.265	37,3	172	117
Ostalo	3.652	0,3	8.422	0,4	9.503	0,5	230	113
UKUPNO	1.308.258	100,0	1.726.852	100,0	1.960.430	100,0	132	114

U pogledu rođenosti treba istaći da je nastavljen trend povećanja dugoročnih kredita (61,4% ukupnih kredita), i to posebno kredita datih stanovništvu (na dan 31. 03. 2002. godine 88% su dugoročni), dok je 48% ukupnih kredita privatnim preduzećima plasirano kao dugoročni.

Ako se analiziraju banke pojedinačno, kod jednog broja banaka može se uočiti narušavanje rođene uskalađenosti finansijske aktive i obaveza, jer su iste dugoročne kredite finansirale iz kartoročnih izvora, što može predstavljati ozbiljnu opasnost za buduću poziciju likvidnosti banke.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvaliteta aktive se ustvari svodi na ocjenu kreditnog rizika plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka, koji se priznaju kao troškovi rezervi za kreditne gubitke.

Kvalitet aktive banaka i vanbilansnih rizičnih stavki na dan 31. 03. 2002. godine i potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dati su u sljedećoj tabeli:

Tabela 14 : Klasifikacija aktive i vanbilansnih rizičnih stavki aktivnog bilansa

-000 KM -

POTRAŽIVANJA	KATEGORIJA KLASIFIKACIJE					UKUPNO
	A	B	C	D	E	
Plasmani ¹⁰	1.406.417	328.782	105.923	141.554	5.109	1.987.785
Kamate	14.904	4.391	1.331	2.639	1	23.266
Ukupno plasmani	1.421.321	333.173	107.254	144.193	5.110	2.011.051
Ostala aktiva	2.069.036	322	974	4.203	0	2.074.535
UKUPNA AKTIVA	3.490.357	333.495	108.228	148.396	5.110	4.085.586
VANBILANSNE RIZIČNE STAVKE	497.523	54.476	5.101	5.091	1.706	563.897
AKTIVA SA VANBIL. RIZIČ. STAVKAMA	3.987.880	387.971	113.329	153.487	6.816	4.649.483
Opći kreditni rizik i Potencijalni kred. gubici	63.192	33.069	31.326	85.381	6.816	219.784
Već formirane opće i posebne rezerve za kred.gubitke	64.069	33.056	31.473	86.341	1.727	216.664
Struktura formiranih rezervi po kategorijama klasifikacije	29,6	15,2	14,5	39,9	0,8	100,0

¹⁰ U plasmane su uključeni: krediti, dospjela potraživanja, potraživanja po plaćenim garancijama i ostali plasmani.

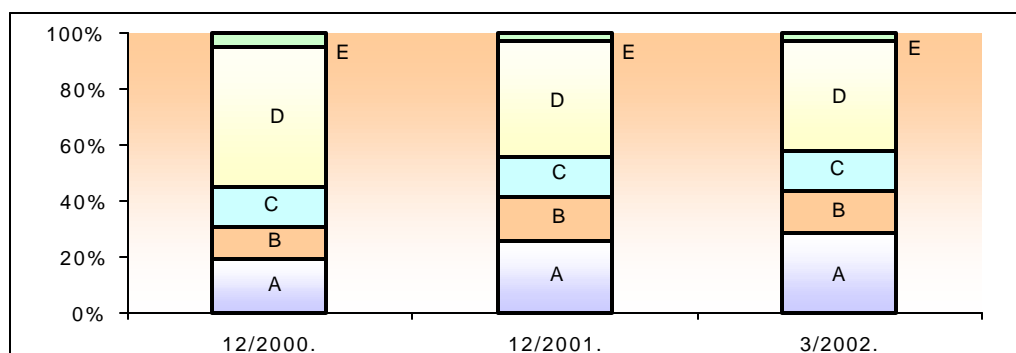
Učešće nekvalitetne aktive (C,D i E) od 5,8% u ukupnoj aktivni ostalo je gotovo nepromijenjeno u odnosu na kraj 2001. godine (6,0%).

Nivo procjenjenih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli i grafikonu

Tabela 15 : *Struktura potencijalnih kreditnih gubitaka*

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2000.		31.12.2001.		31.03.2002.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	41.521	19,5	51.519	25,6	63.192	28,8	124	123
B	24.357	11,5	31.759	15,8	33.069	15,1	130	104
C	29.822	14,0	29.050	14,4	31.326	14,2	97	108
D	105.597	49,7	83.305	41,4	85.381	38,8	79	102
E	11.372	5,3	5.781	2,8	6.816	3,1	51	118
UKUPNO	212.669	100,0	201.414	100,0	219.784	100,0	95	109

Grafikon 10 : *Struktura potencijalnih kreditnih gubitaka banaka*

Opæi kreditni rizik i potencijalni kreditni gubici banaka na dan 31. 03. 2002. godine iznosili su 220 miliona KM (4,7 % ukupne aktive sa vanbilansom) što je za 9% više nego na kraju 2001. godine, a najveći rast od 23% odnosi se na opæi kreditni rizik, odnosno kategoriju “A”, što je rezultat ostvarenog rasta rizične aktive banaka.

Iako učešće kategorije klasifikacije “D” u strukturi kreditnih gubitaka ima trend smanjenja, ono je i dalje veoma visoko i iznosi 38,8% na nivou bankarskog sektora i pokazatelj je lošeg kvaliteta prije svega kreditnog portfolia, a što se negativno reflektuje i na profitabilnost i na kapital banaka.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određene oprezne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom¹¹, kroz donošenje Odluke o

¹¹ Ālan 46. stav 2. Zakona o bankama definiše pojam “lica povezana s bankom”.

minimalnim standardima za poslovanje banaka s licima povezanim s bankom, u kojoj su propisani uslovi i naèin poslovanja banaka s povezanim licima. Na osnovu te Odluke i Zakona o bankama Upravni odbor banke, a na prijedlog generalnog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prati njihovu primjenu.

Većina banaka usvojila je posebne politike i procedure za poslovanje s povezanim licima, ali se u praksi, nerijetko, one ne primjenjuju dosljedno. Zbog toga je upravo poslovanje s povezanim licima najčešći uzrok problema koji se ispoljavaju u neadekvatnom rezervisanju za potencijalne gubitke i neodgovarajućem neto kapitalu pa sve do ugrožavanja likvidnosti banaka.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvataju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih lica. Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih lica:

- dioničarima banke sa više od 5% glasačkih prava,
- članovima Upravnog odbora i višeg rukovodstva banke i
- subsidijarnim licima i drugim preduzećima kapitalno povezanim s bankom.

Međutim, izvještajni podaci koje banke dostavljaju FBA moraju se uzeti sa izvjesnom rezervom, jer stvarno stanje navedenih transakcija moguće je utvrditi samo prilikom provjere izvještajnih podataka, kontrolom na licu mjesta tj. u banci. Takođe, dosadašnje iskustvo je pokazalo da je ovaj segment poslovanja najrizičniji u većini banaka, što je rezultiralo visokim kreditnim gubicima, odnosno troškovima rezervi za potencijalne kreditne gubitke, i to prije svega zbog kreditnih transakcija sa dioničarima i njihovim povezanim licima (firmama koje su u njihovom vlasništvu ili u kojima imaju značajni interes).

Tabela 16 : *Transakcije s povezanim licima*

-000 KM -

Opis	D A T I K R E D I T I		
	31.12.2000.	31.12.2001.	31.03.2002.
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, subs.i drugim kapitalno povezanim pred.	70.677	46.071	52.743
Članovima Upravnog odbora	1.164	48	86
Rukovodnim rad.i služ b.banke	4.537	3.580	3.469
UKUPNO	76.378	49.699	56.298
Potencijalne i preuzete vanbil.obaveze	21.243	4.906	7.384

FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka sa povezanim licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke. Sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga uz primjenu odgovarajućih mjera.

2.1.3. Kapital - snaga i adekvatnost

Ukupan kapital¹² banaka u FBiH na dan 31. 03. 2002. godine iznosio je 673.906 hiljada KM.

Tabela 17 : Regulatorni kapital

-u 000 KM -

O P I S	31.12.2000.		31.12.2001.		31.03.2002.		INDEKS	
	1	2	3	4	5	6	3/2	4/3
DRŽAVNE BANKE								
a) Osnovni kapital	238.314	95%	84.829	93%	84.508	93%	36	100
b) Dopunski kapital	12.613	5%	6.312	7%	6.080	7%	50	96
c) Ukupni kapital (a + b)	250.927	100%	91.141	100%	90.588	100%	36	99
PRIVATNE BANKE								
a) Osnovni kapital	310.597	85%	475.845	86%	499.067	86%	153	105
b) Dopunski kapital	54.669	15%	77.268	14%	84.251	14%	141	109
c) Ukupni kapital (a + b)	365.266	100%	553.113	100%	583.318	100%	151	105
UKUPNO								
a) Osnovni kapital	548.911	89%	560.674	87%	583.575	87%	102	104
b) Dopunski kapital	67.282	11%	83.580	13%	90.331	13%	124	108
c) Ukupni kapital (a + b)	616.193	100%	644.254	100%	673.906	100%	105	105

Podaci¹³ iz gornje tabele ukazuju na povećanje ukupnog kapitala u prvom kvartalu 2002. godine za 29,7 miliona KM ili 5% u odnosu na 31. 12. 2001. godine, od čega se na povećanje osnovnog kapitala odnosi 23 miliona KM, a na povećanje dopunskog kapitala 6,7 miliona KM.

Najznačajnije pozitivne promjene na osnovnom kapitalu rezultat su dokapitalizacije jedne banke (8,4 miliona KM) i usmjeravanja dobiti po završnom računu banaka za 2001. godinu u osnovni kapital kao neraspoređenu dobit (19 miliona KM), dok je istovremeno došlo do smanjenja rezervi kapitala kod jedne banke za 5 miliona KM kao rezultat svođenja fiksne aktive na fer vrijednost.

Promjene na dopunskom kapitalu rezultat su povećanja općih rezervi - 2% na dobru aktivu za 12 miliona KM i relativnog (proporcionalnog) smanjenja dobiti u odnosu na 31. 12. 2001. godine za 5 miliona KM.

I pored pomenutih promjena u prvom kvartalu 2002. godine, struktura regulatornog kapitala se nije promijenila zbog rasta i osnovnog i dopunskog kapitala u približno istom omjeru. Takođe nije došlo ni do značajnih promjena u strukturi osnovnog kapitala.

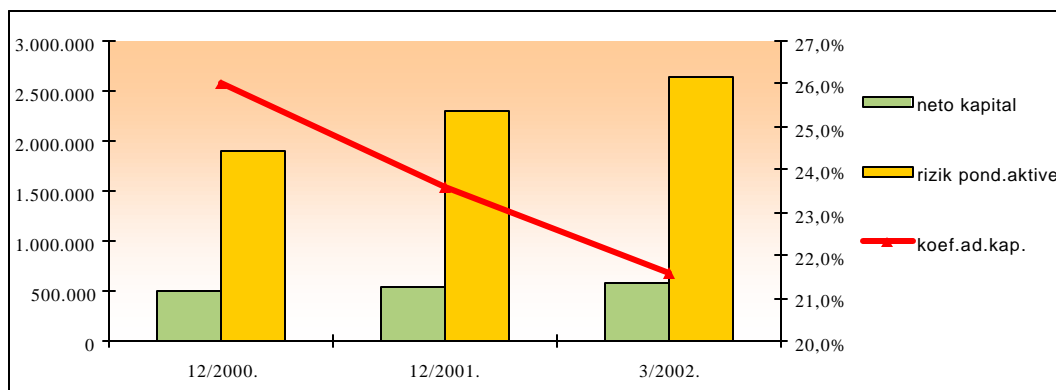
Odnos kapitala i aktive, tj. stopa kapitaliziranosti banaka na dan 31. 03. 2002. godine iznosi 16,5% i neznatno je bolja u odnosu kraj 2001. godine kada je iznosila 15,0%.

Neto kapital iznosi 571 milion KM (kod privatnih banaka 495 miliona KM, a kod državnih 76 miliona KM) i za 5% ili 29 miliona KM je veći u odnosu na kraj 2001. godine što je rezultat rasta ukupnog kapitala.

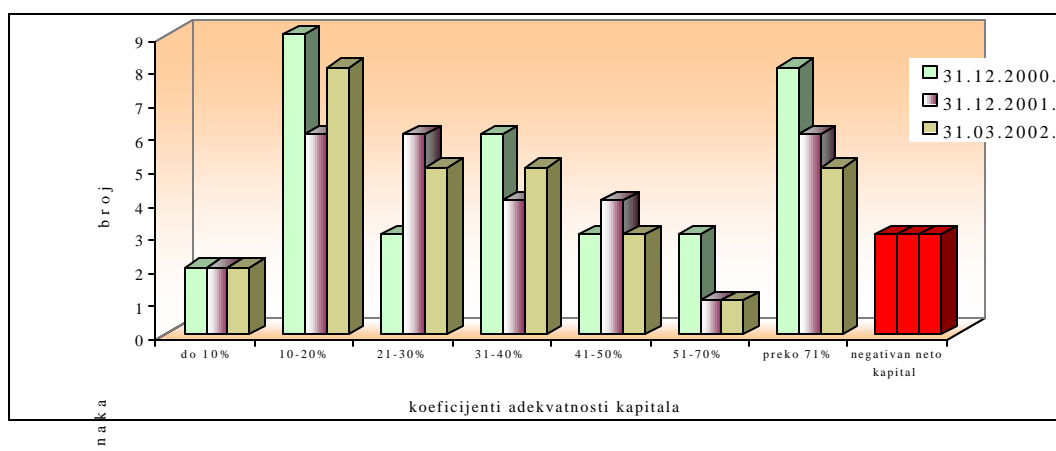
Koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i ponderisane rizične aktive, na nivou bankarskog sektora iznosi 21,6%, što je za 2,0% manje nego 31. 12. 2001. godine. Ovaj pokazatelj, prateći tri godine unazad, bilježi i permanentan pad i pored rasta kapitala, i ukazuje na brži i rast rizika ponderisane aktive od rasta kapitala kod banaka u FBiH.

¹² Regulatorni kapital definiran čl. 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom.

¹³ Izvor podataka je kvartalni Izvještaj o stanju kapitala banaka (Obrazac I-Tabela A), propisan Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

Grafik 11 : Neto kapital, rizik ponderisane aktive i stopa adekvatnosti kapitala

Od ukupno 32 banke u FBiH na dan 31. 03. 2002. godine, 27 banaka (84%) imaju koeficijent adekvatnosti kapitala veći od 10% (neke i preko 100%), kod dvije banke koeficijent adekvatnosti kapitala je manji od zakonom propisanog (minimalno 10%), a takođe tri banke (dvije u privremenoj upravi) imaju negativan neto kapital i koeficijent adekvatnosti kapitala.

Grafikon 12 : Koeficijenti adekvatnosti kapitala banaka

Potrebnō je istaći da je koeficijent adekvatnosti kapitala znatno veći kod manjih banaka i to najviše iz razloga što manje banke nisu u potpunosti razvile svoje poslovanje, prije svega kreditne aktivnosti (imaju stagnaciju ili vrlo slabo izražen rast bilansne sume sa strukturom aktive u kojoj najveće učešće imaju novčana sredstva), što je rezultiralo i manjim nivoom rizika u aktivi tih banaka.

Iako je najveći broj banaka u proteklom periodu ispunio zakonske zahtjeve vezane za kapital, ipak i dalje ostaje konstatacija da je bankarski sistem usitnjen, sa velikim brojem malih banaka, te da je još uvijek veliki broj banaka podkapitaliziran. Do kraja 2002. godine banke će morati ispuniti novi zakonski zahtjev za minimalnim iznosom dioničkog kapitala uplaćenog u novcu od 15 miliona KM, zbog čega će u narednom periodu manje banke morati ići u procese spajanja/pripajanja, što je i nužno i pozitivno s aspekta jačanja i okrupnjavanja bankarskog sistema u FBiH. Jačanje kapitalne osnove biće nužno i za banke koje su imale ili imaju veliki rast aktive, a što je preduslov za stabilnost i sigurnost i same banke i cjelokupnog bankarskog sistema.

2.2. Profitabilnost

Banke u Federaciji BiH prema podacima iz bilansa uspjeha u prvom kvartalu 2002. godine ostvarile su pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 16.040 hiljada KM. Ovaj pokazatelj je bolji od istog ostvarenog u prvom kvartalu 2001. godine kada je dobit iznosila svega 775 hiljada KM.

Positivan finansijski rezultat u iznosu od 17.753 hiljade KM iskazale su 24 banke dok je 8 banaka imalo gubitak u iznosu od 1.713 hiljada KM. Detaljniji podaci dati su u sljedećoj tabeli.

Tabela 18 : Ostvarena dobit/gubitak

- 000 KM-

Datum/Opis	Na nivou sistema		Privatne banke		Drž avne banke	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
31.03.2001.						
Gubitak	-8.619	14	-8.541	12	-78	2
Dobit	9.494	22	5.445	14	4.049	8
Ukupno	775	36	-3.096	26	3.969	10
31.03.2002.						
Gubitak	-1.713	8	-1.277	6	-436	2
Dobit	17.753	24	16.396	20	1.357	4
Ukupno	16.040	32	15.119	26	921	6

Kao i u ostalim segmentima poslovanja, i u ovom postoje određene koncentracije: nekoliko banaka imaju dobru profitabilnost, zatim kod većeg broja banaka profitabilnost je nezadovoljavajuća i s aspekta visine ostvarenog finansijskog rezultata (ostvarena je neznatna dobit) i s aspekta pokazatelja ili koeficijenta koji se koriste u svrhu ocjene profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja banaka, dok grupa od 3-4 banke već duž i period ostvaruje gubitke u poslovanju. Od ukupno ostvarene dobiti 73% se odnosi na četiri privatne banke.

U strukturi ukupnog prihoda učešće neto kamatne marže iznosi 39% (u istom periodu 2001. godine 44%), a operativni prihodi (prihodi od naknada za bankarske usluge i ostali prihodi u koje je uključena i naplata ranije otpisanih rizičnih plasmana) učestvuju sa 61% (u istom periodu 2001. godine 56%).

Ukupni troškovi banaka imaju učešće od 84% u ukupnom prihodu (u istom periodu 2000.godine 99%). U strukturi ukupnih troškova najveće učešće od 51% imaju operativni troškovi (od toga troškovi plata i doprinosa 25%, ostali operativni troškovi 12%, troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režije 14%), dok troškovi rezervi za opći kreditni rizik i potencijalne kreditne gubitke imaju učešće od 25%.

U sljedećim tabelama dati su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka:

Tabela 19 : *Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po periodima*

KOEFICIJENTI	31.12.2001.	31.03.2002. ¹⁴
Povrat na aktivu	-0,56	1,28
Povrat na ukupni kapital	-5,14	11,84
Povrat na dionički kapital	-9,67	13,76
Neto prihod od kamata/ukupna aktiva	3,05	3,28
Prihod od naknada/ukupna aktiva	4,47	5,12
Ukupan prihod/ukupna aktiva	7,52	9,76
Poslovni i direktni rashodi ¹⁵ /ukupna aktiva	3,71	2,84
Operativni rashodi/ukupna aktiva	4,29	4,24
Ukupni nekamatni rashodi/ukupna aktiva	8,00	8,44

Tabela 20 : *Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti na dan 31. 03. 2002.*

-u %-

KOEFICIJENTI	31. 03. 2002.		
	DRŽAVNE BANKE	PRIVATNE BANKE	PROSJEK U FBiH
Povrat na aktivu	0,28	1,64	1,28
Povrat na ukupni kapital	3,44	13,88	11,84
Povrat na dionički kapital	5,96	14,92	13,76
Neto prihod od kamata/ukupna aktiva	1,12	4,00	3,28
Prihod od naknada/ukupna aktiva	1,64	6,32	5,12
Ukupan prihod/ukupna aktiva	2,96	12,08	9,76
Poslovni i direktni rashodi/ukupna aktiva	0,84	3,56	2,84
Operativni rashodi/ukupna aktiva	1,64	5,12	4,24
Ukupni nekamatni rashodi/ukupna aktiva	2,64	10,44	8,44

Iako većina banaka nema zadovoljavajuću profitabilnost, ipak se može zaključiti da je i u ovom segmentu nastavljen trend pozitivnih kretanja, nastalih kao posljedica procesa reforme i restrukturiranja bankarskog sistema, i u okviru toga provedenih mjera u zadnje tri godine. Eliminisanje iz sistema banaka koje ne posluju u skladu sa zakonom (prije svega vezano za ispunjavanje minimalnih standarda kapitala) a koje su istovremeno uglavnom poslovale sa gubitkom, kroz procese pripajanja/spajanja i likvidacije, te efikasnije poslovanje banaka koje su u sistemu, je rezultiralo i boljim finansijskim rezultatom i u sektoru privatnih i državnih banaka u odnosu na prethodne periode.

III. ZAKLJUČAK

Kretanja i trendovi u bankarskom sektoru Federacije BiH su pozitivni što rezultira njegovom postepenom stabilizacijom. To zahtijeva da se zadrži i kontinuitet aktivnosti svih učesnika u reformi bankarskog sistema i provođenju mjera koje će taj proces u što kraćem roku dovesti do kraja.

Na dalji tok pozitivnih promjena posebno značajno bi uticalo angažovanje nadležnih institucija i organa u Federaciji BiH na:

- okončanju procesa privatizacije državnih banaka u predviđenom roku;

¹⁴ Koeficijenti su preračunati na godišnji nivo.

¹⁵ U rashode su uključeni troškovi rezervi za potencijalne kreditne gubitke.

- kreiranju ambijenta koji æe pospješiti transformacije u realnom sektoru koje bi pratile promjene u monetarnom i bankarskom sistemu;
- daljem poboljšavanju kvaliteta supervizije banaka;
- preusmjeravanju sredstava iz sukcesije u razvoj, preko poslovnih banaka;
- ubrzavanju sudskih postupaka, donošenja presuda i njihovog provođenja;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- donošenju zakona o zaštiti povjerilaca i veæe i konkretnije odgovornosti dužnika banke;
- donošenju propisa koji æe precizirati obaveze svih institucija sistema u borbi protiv pranja novca;
- daljnjem unapređenju zakonskog i institucionalnog okvira za reformu bankarskog sistema, uz dosljedno poštivanje Bazelskih principa itd.

Zadaci Agencije za bankarstvo FBiH u narednom periodu su:

- kontinuiran nadzor banaka u cilju efikasne zaštite deponenata i otklanjanja slabosti u poslovanju banaka;
- u saradnji sa drugim institucijama, aktivnosti na sprečavanju pranja novca, u skladu sa nadležnostima Agencije koje su utvrđene Zakonom;
- okončanje ciklusa rada privremenih i likvidacionih uprava;
- poseban nadzor banaka s velikim iznosom štednje (štednih depozita građana) i banaka sa nadprosjeènom brzinom ekspanzije;
- poseban nadzor segmenta poslovanja banaka s povezanim licima;
- kontrola primjene novih standarda poslovanja banaka propisanih zakonskim i podzakonskim aktima;
- daljnja dogradnja podzakonske regulative iz domena ovlaštenja Agencije, u skladu sa Bazelskim principima;
- uèešæe u kreiranju novih zakonskih propisa;
- daljnja edukacija i stručno osposobljavanje sopstvenih kadrova;
- uspostavljanju saradnje sa supervizorkim institucijama zemalja iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru FBiH itd.

Kao najbitniji dio sistema, banke moraju poduzeti aktivnosti na:

- daljnjem kapitalnom jaèanju koje æe biti primjereno rastu aktive;
- nastavku dogradnje i unapređenja unutrašnjeg platnog prometa, ukljuèujuæi uspostavljanje jedinstvenog registra raèuna;
- poboljšavanju kvaliteta aktive;
- jaèanju internih kontrola i uspostavljanju internih revizija;
- usvajanju i primjeni novih principa poslovanja, politika i procedura u uslovima tržišne konkurencije;
- daljem dograđivanju politika i procedura u cilju smanjivanja obima poslovanja s povezanim licima;
- razvoju kartičarskog poslovanja i elektronskog bankarstva;
- pooštavanju i dosljednoj primjeni kriterijuma stručnosti i kompetentnosti za obavljanje upravljaèkih i rukovodnih funkcija u bankama;
- kadrovskom jaèanju i stručnom osposobljavanju za uspostavljanje kvalitetnijih odnosa sa klijentima, posebno malim i srednjim preduzeæima, što ukljuèuje nove vidove usluga, uobièajenih u svijetu, odnosno snažnijeg razvoja operacija finansijskog menadžmenta;
- okonèanju aktivnosti za formiranje udruženja banaka i bankarskog instituta;
- ukljuèivanju u globalni proces borbe protiv terorizma;
- razradi i dosljednom provođenju mjera za sprečavanje pranja novca u skladu sa zakonskim obavezama i itd.

